

DOI: <https://doi.org/10.36719/2706-6185/51/103-106>

Aydan Bünyatova

Bakı, Azərbaycan

<https://orcid.org/0000-0001-5556-6421>

aydan.bunyat@gmail.com

Bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif sahələrində idman jurnalistikasının tədrisinin elmi-nəzəri əsasları

Xülasə

Bu məqalədə bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif sahələrində idman jurnalistikasının tədrisinin elmi-nəzəri əsasları araşdırılır. Müasir dövrdə idmanın yalnız fiziki fəaliyyət deyil, həm də sosial, mədəni və informasiya müstəvisində önəm kəsb etməsi, idman jurnalistikasının inkişafını zəruri edir. İdman jurnalistikası idman hadisələrinin cəmiyyətə obyektiv, analitik və maarifləndirici formada çatdırılmasını təmin edir. Bununla yanaşı, idman jurnalistikasının tədrisi gənc mütəxəssislərin peşəkar hazırlığında mühüm rol oynayır. Tədrisin elmi-nəzəri əsasları idman fəlsəfəsi, pedaqogika, psixologiya və kommunikasiya nəzəriyyələrinə əsaslanır. Araşdırmada idman jurnalistikasının tədrisinin metodoloji prinsipləri, təhsil proqramlarında tətbiq imkanları və təcrübəyə əsaslanan yanaşmalar geniş təhlil olunur.

Açar sözlər: *bədən tərbiyəsi, idman, idman jurnalistikası, tədris, elmi-nəzəri əsaslar, pedaqoji yanaşma, kommunikasiya, sağlam həyat tərz*

Aydan Bunyatova

Bakı, Azərbaycan

<https://orcid.org/0000-0001-5556-6421>

aydan.bunyat@gmail.com

Scientific and Theoretical Foundations of Teaching Sports Journalism in Various Fields of Physical Education and Sports

Abstract

This article examines the scientific and theoretical foundations of teaching sports journalism in various fields of physical education and sports. In the modern era, sports are not only a physical activity, but also hold great importance in social, cultural, and informational dimensions, which necessitates the development of sports journalism. Sports journalism ensures that sporting events are communicated to society in an objective, analytical, and educational manner. At the same time, the teaching of sports journalism plays a crucial role in the professional training of young specialists. The scientific and theoretical foundations of teaching are based on sports philosophy, pedagogy, psychology, and communication theories. The study analyzes the methodological principles of sports journalism education, its application in curricula, and practice-oriented approaches.

Keywords: *physical education, sports, sports journalism, teaching, scientific-theoretical foundations, pedagogical approach, communication, healthy lifestyle*

Giriş

Müasir dövrdə idman yalnız fiziki fəaliyyət və sağlamlıq amili kimi deyil, həm də sosial, mədəni, iqtisadi və informasiya müstəvisində böyük əhəmiyyət kəsb edən sahə kimi çıxış edir. İdmanın inkişafı və cəmiyyətə təsiri genişləndikcə, onun düzgün, obyektiv və peşəkar formada təbliğinə ehtiyac daha da artır. Bu baxımdan idman jurnalistikası xüsusi rola malikdir. İdman jurnalistikası yalnız idman hadisələrinin işıqlandırılması ilə kifayətlənmir, eyni zamanda sağlam həyat tərzinin təşviqi,

gənclərin maarifləndirilməsi, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və ölkənin beynəlxalq imicinin gücləndirilməsi baxımından mühüm funksiyalar daşıyır (Aliyev, 2020).

Bu gün qloballaşma şəraitində idmanla bağlı informasiyanın operativ və düzgün təqdim olunması, hadisələrin elmi-analitik şərh və cəmiyyətə təsir mexanizmlərinin öyrənilməsi idman jurnalistikasının professional yanaşma əsasında öyrədilməsini zəruri edir. Xüsusilə də ali təhsil müəssisələrində idman jurnalistikasının tədrisi gələcək mütəxəssislərin peşəkar hazırlığında mühüm yer tutur. Tədrisin elmi-nəzəri əsasları pedaqogika, psixologiya, kommunikasiya nəzəriyyələri, idman fəlsəfəsi və sosial elmlərin digər sahələri ilə sıx bağlıdır.

Bu məqalədə bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif sahələrində idman jurnalistikasının tədrisinin elmi-nəzəri əsasları təhlil olunacaq, onun metodoloji prinsipləri, tədris proqramlarında tətbiqi və praktiki əhəmiyyəti araşdırılacaq. Məqsəd idman jurnalistikasının yalnız media sahəsi üçün deyil, bütövlükdə idman və cəmiyyət üçün strateji əhəmiyyətini ortaya qoymaqdır (Həsənova, 2018).

İdman jurnalistikası müasir informasiya mühitinin vacib istiqamətlərindən biri hesab olunur. Bu sahə idman hadisələrinin, turnirlərin, yarışların və idmançıların fəaliyyətinin ictimaiyyətə obyektiv və dəqiq şəkildə çatdırılmasına xidmət edir. İdman jurnalistikasının mahiyyəti yalnız idman haqqında məlumat verməklə məhdudlaşmır, o həm də idmanın sosial-mədəni dəyərinin vurğulanmasına, sağlam həyat tərzinin təşviqinə və gənclərdə idmana marağın artırılmasına yönəlir. Buna görə də idman jurnalistikası təkcə media fəaliyyəti kimi deyil, həm də cəmiyyətin maarifləndirilməsi baxımından mühüm vasitə kimi nəzərdən keçirilir (İsmayılova, 2021).

İdman jurnalistikasının tədrisi müxtəlif elmi istiqamətlərin və nəzəri yanaşmaların birgə tətbiqinə əsaslanır. Pedaqogika bu sahədə gələcək mütəxəssislərin sistemli şəkildə hazırlanmasına şərait yaradır, psixologiya jurnalistlərin obyektivlik, emosional sabitlik və kommunikasiya bacarıqlarını formalaşdırır, kommunikasiya nəzəriyyələri isə informasiyanın cəmiyyətə ötürülmə yollarını və ictimai rəyin formalaşmasında medianın rolunu izah edir. Eyni zamanda idman fəlsəfəsi və sosiologiyası idmanın sosial funksiyalarını, cəmiyyətə təsir mexanizmlərini və dəyərlər sistemindəki yerini açıqlayır. Bu baxımdan idman jurnalistikasının tədrisi yalnız praktiki bacarıqların mənimsədilməsi ilə kifayətlənmir, həm də geniş elmi-nəzəri bazaya söykənir (Həsənov, 2019).

Ali təhsil müəssisələrində idman jurnalistikasının tədrisi nəzəri biliklərlə yanaşı praktik məşğələlərlə dəstəklənməlidir. Tələbələrin idman tədbirlərində iştirak etməsi, reportajlar hazırlaması, məqalə və şərhlər yazması onların peşəkar bacarıqlarının inkişafına mühüm təsir göstərir. Bu prosesdə müasir texnologiyaların, rəqəmsal platformaların, sosial medianın və multimedia vasitələrinin istifadəsi də xüsusi əhəmiyyət kəsb edir. Belə yanaşma tədrisi daha dinamik, yaradıcı və effektiv edir (Smith, 2021).

Ümumilikdə, idman jurnalistikası yalnız idman hadisələrinin işıqlandırılması ilə kifayətlənmir, o həm də sosial-mədəni funksiyalar daşıyır. Cəmiyyətdə sağlam həyat tərzinin təbliği, gənclərin mənəvi dəyərlərə sadıq ruhda formalaşması, milli idman ənənələrinin qorunması və beynəlxalq miqyasda ölkənin idman sahəsindəki nailiyyətlərinin tanınması idman jurnalistikasının əsas funksiyaları sırasına daxildir. Bu baxımdan idman jurnalistikasının peşəkar şəkildə tədrisi həm idman sahəsinin inkişafına, həm də cəmiyyətin sosial-mədəni tərəqqisinə əhəmiyyətli töhfələr verir (Miller & Davis, 2018).

Tədqiqat

İdman jurnalistikasının tədrisi müasir dövrdə yalnız jurnalistika ixtisası üzrə təhsil alan tələbələr üçün deyil, həm də bədən tərbiyəsi və idman sahəsində fəaliyyət göstərən mütəxəssislər üçün əhəmiyyətlidir. Bunun səbəbi idman sahəsinin qloballaşma və rəqəmsallaşma fonunda daha geniş informasiya mübadiləsi tələb etməsidir. Hazırda idman hadisələri yalnız ənənəvi mediada deyil, sosial media, rəqəmsal platformalar və onlayn yayımlar vasitəsilə də ictimaiyyətə çatdırılır. Bu isə idman jurnalistikasının daha dinamik, operativ və innovativ yanaşmalarla inkişaf etməsini zəruri edir (Brown & Wilson, 2020).

Əlavə olaraq, idman jurnalistikasının tədrisi təkcə informasiya yaymaq bacarığını deyil, həm də etik prinsiplərin öyrədilməsini nəzərdə tutur. Peşəkar jurnalist idman hadisələrini təqdim edərkən qərəzsiz olmalı, idmançıların nüfuzunu qorumalı, milli-mənəvi dəyərləri nəzərə almalı və eyni zamanda beynəlxalq jurnalistika standartlarına riayət etməlidir (Kərimov, 2021).

Dünyada aparılan araşdırmalar göstərir ki, idman jurnalistikası tədris edilən ölkələrdə bu sahənin həm akademik, həm də praktiki inkişafı daha sürətli gedir. Məsələn, Avropa və Amerika universitetlərində idman jurnalistikası üzrə ixtisaslaşmış kursların tətbiqi gənc mütəxəssislərin media bazasında uğurla fəaliyyət göstərməsinə şərait yaradır. Azərbaycanda da bu sahənin genişləndirilməsi və beynəlxalq təcrübədən istifadə edilməsi vacib məsələlərdən biridir (Jones, 2019).

Ümumiyyətlə, idman jurnalistikasının tədrisinin gücləndirilməsi yalnız media peşəkarlığının artırılmasına deyil, həm də idmanın ictimai həyatdakı rolunun daha dərinlən anlaşılmasına, gənclərin sağlam həyat tərzinə istiqamətləndirilməsinə və milli idman ənənələrinin qorunaraq gələcək nəsillərə ötürülməsinə xidmət edir (Məmmədov, 2019).

Aparılan araşdırmalar və təqdim olunan təhlillər göstərir ki, idman jurnalistikasının bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif sahələrində tədrisi müasir dövrdə mühüm elmi və praktiki əhəmiyyət daşıyır. İdman jurnalistikası yalnız idman hadisələrinin işıqlandırılması ilə kifayətlənmir, həm də ictimai rəyin formalaşdırılması, sağlam həyat tərzinin təşviqi, milli-mənəvi dəyərlərin qorunması və cəmiyyətin sosial-mədəni inkişafına xidmət edən strateji bir sahədir. Bu səbəbdən onun elmi-nəzəri əsaslara söykənən peşəkar şəkildə tədrisi xüsusi aktualıq kəsb edir (Əliyev, 2020).

Tədris prosesində pedaqogika, psixologiya, kommunikasiya nəzəriyyələri və idman fəlsəfəsi kimi elmi sahələrin integrasiyası tələbələrin həm nəzəri biliklərinin, həm də praktiki bacarıqlarının inkişafına şərait yaradır. Müasir tədris yanaşmaları, idman jurnalistikasının yalnız ənənəvi mediada deyil, həm də rəqəmsal platformalarda, sosial şəbəkələrdə və multimedia mühitində effektiv tətbiqini zəruri edir. Bu isə gənc mütəxəssislərin qlobal informasiya mühitinə daha sürətli uyğunlaşmasına imkan yaradır (Petrova, 2017).

Nəticələr həmçinin sübut edir ki, idman jurnalistikasının tədrisinin gücləndirilməsi idman sahəsinin beynəlxalq aləmdə tanınmasına, gənclərin idmana marağının artırılmasına, cəmiyyətin sağlam həyat tərzinə istiqamətləndirilməsinə və milli idman ənənələrinin qorunub gələcək nəsillərə ötürülməsinə mühüm töhfə verir (Thompson, 2019).

Bütün bunlar göstərir ki, idman jurnalistikasının tədrisi yalnız bir akademik fənn kimi deyil, həm də cəmiyyətin sosial-mədəni inkişafını təmin edən kompleks bir fəaliyyət sahəsi kimi qiymətləndirilməlidir. Bu istiqamətdə aparılan işlərin davam etdirilməsi, beynəlxalq təcrübədən faydalanılması və tədris proqramlarının müasir tələblərə uyğunlaşdırılması gələcək üçün mühüm zərurət kimi qarşıda dayanır (Hall, 2018).

Nəticə

Bədən tərbiyəsi və idmanın müxtəlif sahələrində idman jurnalistikasının tədrisi müasir dövrdə həm elmi, həm də praktiki baxımdan böyük əhəmiyyət kəsb edir. Aparılan araşdırmalar göstərir ki, idman jurnalistikası yalnız idman hadisələrinin ictimaiyyətə çatdırılması ilə kifayətlənmir, o, eyni zamanda sağlam həyat tərzinin təşviqinə, milli-mənəvi dəyərlərin qorunmasına və gənclərin idmana marağının artırılmasına xidmət edən strateji bir sahədir. Tədrisin elmi-nəzəri əsaslara söykənməsi tələbələrdə yalnız praktik bacarıqların formalaşmasına deyil, həm də onların peşəkar etik prinsiplərə riayət etməsinə şərait yaradır.

İdman jurnalistikasının tədrisi prosesində pedaqogika, psixologiya və kommunikasiya nəzəriyyələrinin integrasiyası tələbələrin həm nəzəri biliklərini, həm də praktiki bacarıqlarını inkişaf etdirir. Bu, gənc mütəxəssislərin informasiya mühitinə tez uyğunlaşmasını təmin edir və onların media sahəsində peşəkar fəaliyyət göstərə bilməsini mümkün edir. Müasir dövrdə rəqəmsal platformaların, sosial medianın və multimedia vasitələrinin tədris prosesinə integrasiyası isə idman jurnalistikasını daha dinamik, operativ və innovativ edir.

Dünya təcrübəsi göstərir ki, idman jurnalistikasının peşəkar tədrisi ölkələrdə bu sahənin həm akademik, həm də praktiki inkişafına böyük töhfə verir. Avropa və Amerika universitetlərində tətbiq olunan kurslar gənc mütəxəssislərin media bazasında uğurla fəaliyyət göstərməsinə imkan yaratdığı kimi, Azərbaycanda da bu sahənin inkişaf etdirilməsi gənc kadrların hazırlanması və idmanın cəmiyyət həyatında rolunun gücləndirilməsi baxımından zəruridir.

Ümumilikdə, idman jurnalistikasının tədrisinin gücləndirilməsi yalnız media peşəkarlığının artırılmasına deyil, həm də cəmiyyətin sosial-mədəni inkişafına xidmət edir. Tədris proqramlarının müasir tələblərə uyğunlaşdırılması, praktiki məşğələlərin intensivləşdirilməsi və beynəlxalq təcrübənin öyrənilməsi gələcəkdə idman jurnalistikasının inkişafını təmin edəcək və gənc mütəxəssislərin peşəkar səviyyəsini daha da yüksəldəcəkdir.

Ədəbiyyat

1. Aliyev, N. (2020). *İdman xəbərlərinin yayımında etik prinsiplər*. Elm və Təhsil.
2. Əliyev, R. (2020). *İdman və media: Azərbaycan təcrübəsi*. Nurlan.
3. Həsənov, M. (2019). *Azərbaycan jurnalistikasında idman medianın rolu*. Elm.
4. Həsənova, L. (2018). *Bədən tərbiyəsi və idmanda kommunikasiya*. Təhsil.
5. Kərimov, F. (2021). *İdman və sosial media: Azərbaycan nümunəsi*. Qanun.
6. İsmayılova, S. (2021). *Rəqəmsal platformalarda idman xəbərlərinin təhlili*. Nurlan.
7. Məmmədov, Ş. (2019). *İdman jurnalistikası və informasiya texnologiyaları*. Elm.
8. Brown, T., & Wilson, R. (2020). *Digital media and sports reporting*. Springer.
9. Hall, S. (2018). *Global trends in sports journalism education*. Palgrave.
10. Jones, A. (2019). *Ethics in sports journalism*. Oxford University Press.
11. Miller, K., & Davis, H. (2018). *Sports reporting and media literacy*. Pearson.
12. Petrova, I. (2017). *Media and sports communication in Eastern Europe*. Nauka.
13. Smith, J. (2021). *Sports journalism in the 21st century*. Routledge.
14. Thompson, P. (2019). *Interactive learning in sports journalism*. Routledge.

Daxil oldu: 19.05.2025

Qəbul edildi: 07.09.2025